

Het negatieve opvoedgedrag van ouders, de emotionele en gedragsproblemen van jongeren
en de kwaliteit van de gezinsrelatie binnen multiprobleemgezinnen.

Master's Thesis

Utrecht University

Master's programme in Clinical Child, Family and Education Studies

Naam: Karlijn Janssen, K

Studentnummer: 4159446

Scriptiebegeleider: Natasha Koper, Msc

Tweede beoordelaar: Denise Bodden, Msc

Datum: 02-06-2019

Aantal woorden: 4495

Abstract

Adolescents growing up in multi-problem families have greater chance of developing emotional and behavioral problems, also negative parenting and family relationship quality are related to those developments. The present cross-sectional study examines how negative parenting of mothers is related to emotional and behavioral problems in adolescents, and how an interaction-effect of negative parenting and family relationship quality is associated with emotional and behavioral problems in multi-problem families. Negative parenting is expected to be related to an increase of emotional and behavioral problems, whereas the family relationship quality is expected to be a protective factor for negative parenting. This has been examined via self-report questionnaire among Dutch mothers ($N=64$) of adolescents between 12 and 17 years old ($M=14.6$). Negative parenting was defined as negative reactions, inconsistency and control. Two hierarchical multiple regression analyses indicated that there were no significant relationships between negative parenting and emotional and behavioral problems, nor between the interaction-effect of negative parenting and family relationship quality and emotional and behavioral problems. Although this was not a research question, a high family relationship quality appears to be significantly related to a decrease of behavioral problems ($p < .05$). The analysis had a small to medium effect size ($f^2 = .14$). Prevention and intervention measures can focus on improving the family relationship quality to decrease the behavioral problems in adolescents. Future research needs to take into account the view of both adolescents and parents and has to use a different questionnaire for inconsistency to measure negative parenting.

Keywords: multi-problem families; negative parenting; family relationship quality; emotional problems; behavioral problems

Samenvatting

Adolescenten die opgroeien in multiprobleemgezinnen hebben een grotere kans op het ontwikkelen van emotionele en gedragsproblemen, ook negatief opvoedgedrag en de gezinsrelatiekwaliteit zijn gerelateerd aan deze ontwikkelingen. De huidige cross-sectionele studie onderzoekt of negatief opvoedgedrag van moeders is gerelateerd aan emotionele en gedragsproblemen bij jongeren en hoe een interactie-effect van negatief opvoedgedrag en gezinsrelatiekwaliteit is gerelateerd aan emotionele en gedragsproblemen bij multiprobleemgezinnen. Dit is onderzocht aan de hand van een zelfrapportage vragenlijst onder Nederlandse moeders (N=64) van adolescenten tussen de 12 en 17 jaar (M=14.6). Negatief opvoedgedrag is gebaseerd op negatieve reacties, inconsistente discipline en controle van moeders. Uit de resultaten van twee hiërarchische multiële regressieanalyse kwam naar voren dat er geen significante relatie bestond tussen zowel negatief opvoedgedrag en emotionele en gedragsproblemen, als tussen het interactie-effect van negatief opvoedgedrag met gezinsrelatiekwaliteit en emotionele en gedragsproblemen. Alhoewel het geen onderzoeksvraag was, bleek een hoge gezinsrelatiekwaliteit significant gerelateerd te zijn aan minder gedragsproblemen ($p < .05$). Deze analyse had een kleine tot medium effectgrootte ($f^2 = .14$). Dit geeft implicaties voor preventie- en interventie maatregelen, door te focussen op het verbeteren van de gezinsrelatiekwaliteit voor een afname van gedragsproblemen bij jongeren. Voor vervolgonderzoek is het van belang om naar de visie van zowel adolescenten als ouders te kijken en om een andere vragenlijst te gebruiken voor inconsistente discipline bij het meten van negatief opvoedgedrag.

Trefwoorden: negatief multiprobleemgezinnen; opvoedgedrag; gezinsrelatiekwaliteit; emotionele problemen; gedragsproblemen

Het Negatieve Opvoedgedrag, De Emotionele En Gedragsproblemen Van Jongeren En De Gezinsrelatiekwaliteit Bij Multiprobleemgezinnen.

In 2016 waren in Nederland 25.896 multiprobleemgezinnen (Kann-Weedage et al., 2017). Multiprobleemgezinnen zijn gezinnen waarbij de leefsituatie wordt gekenmerkt door een grote hoeveelheid van en verscheidenheid aan complexe problemen op verschillende gebieden, zoals sociaal, psychisch en financieel (Steketee & Vandenbrouke, 2010; van der Steege, 2010). Kinderen die opgroeien in multiprobleemgezinnen vertonen meer emotionele en gedragsproblemen en hebben daardoor minder toekomstmogelijkheden (Asscher & Paulussen-Hoogeboom, 2005; Spratt, 2012). Onder emotionele problemen worden internaliserende problemen verstaan, zoals depressie en angst, onder gedragsproblemen worden externaliserende problemen verstaan, zoals agressie en delinquentie (Fantuzzo et al., 1991; O'Keefe, 1994). Problemen binnen multiprobleemgezinnen zijn zo ingewikkeld dat gezinnen niet in staat zijn deze op te lossen, waardoor ze van generatie op generatie worden overgedragen (Kann-Weedage et al., 2017; Spratt, 2011). Ouders zijn belangrijke personen tijdens de ontwikkeling van het kind (Arnett & Hughes, 2012), waarbij hun opvoedgedrag van invloed is op de ontwikkeling van emotionele en gedragsproblemen (Kerr & Stattin, 2003). Het opvoedgedrag is gedrag van ouders binnen de opvoeding, waaronder positieve reacties, discipline en controle van ouders vallen (Loeber & Stouthamer-Loeber, 1986). De gezinsrelatiekwaliteit is ook gerelateerd aan de ontwikkeling van emotionele en gedragsproblemen (Kendler, Garder & Prescott, 2002). De gezinsrelatiekwaliteit kijkt naar de mate van responsiviteit binnen de ouder-kindrelatie (Kelly et al., 2011).

Huidig onderzoek kijkt naar de relatie tussen het negatief opvoedgedrag en emotionele en gedragsproblemen bij jongeren. Er wordt verwacht dat de gezinsrelatiekwaliteit een beschermende factor is voor negatief opvoedgedrag, wat is gerelateerd aan minder emotionele en gedragsproblemen (Alloway & Bebbington, 1987). Echter is dit nog nooit eerder onderzocht onder multiprobleemgezinnen. Dit onderzoek zal aantonen of gezinsrelatiekwaliteit een beschermende factor is voor de relatie tussen negatief opvoedgedrag en emotionele en gedragsproblemen. Jongeren met emotionele en gedragsproblemen hebben minder toekomstmogelijkheden en wanneer zij opgroeien in multiprobleemgezinnen is de kans op emotionele en gedragsproblemen groter (Spratt, 2012). Wanneer blijkt dat een goede gezinsrelatiekwaliteit is gerelateerd aan een afname van deze problemen, kunnen preventie- en interventie maatregelen worden ontwikkeld die focussen op verbetering van de gezinsrelatiekwaliteit. Het aantal multiprobleemgezinnen in Nederland toont aan dat dit noodzakelijk is. Deze studie onderzoekt de relatie tussen het negatief

opvoedgedrag van ouders en de emotionele en gedragsproblemen, en de samenhang van gezinsrelatiekwaliteit en negatief opvoedgedrag in relatie tot de emotionele en gedragsproblemen bij jongeren in multiprobleemgezinnen.

Negatief opvoedgedrag en emotionele en gedragsproblemen

Binnen dit onderzoek wordt gekeken naar negatief opvoedgedrag van ouders. Hieronder worden negatieve reacties, inconsistente discipline en lage controle van ouders verstaan. Deze relatie is te onderbouwen aan de hand van Baumrinds theorie (1983). Deze stelt dat kinderen zichzelf het beste ontwikkelen in een veilige en ondersteunende omgeving met duidelijke regels. Wanneer kinderen opgroeien in een omgeving die dit niet biedt, leidt dit tot emotionele en gedragsproblemen (Baumrind, 1983; Weiss & Schwarz, 1996). Doordat negatief opvoedgedrag geen veilige en ondersteunende omgeving met duidelijke regels biedt, is dit gerelateerd aan een toename in emotionele en gedragsproblemen.

Eerdere onderzoeken ondersteunen deze theorie. Jongeren, die opgroeien met negatief opvoedgedrag, hebben een groter risico op het vertonen van emotionele en gedragsproblemen (Alloy et al., 2006; Rapee, 2012; van der Sluis, van Steensel & Bögels, 2015). Een hoge mate van negatief opvoedgedrag is gerelateerd aan lage zelfwaardering (Martinez & Garcia, 2007; Smokowski, Bacallao, Cotter & Evans, 2015), depressie, angst (Betts, Gullone & Allen, 2009; Smokowski, Bacallao & Rose, 2010; Yeh, 2011) en gedragsproblemen (Kawabata, Alink, Tseng, van Ijzendoorn & Crick, 2011). Daarentegen is een lage mate van negatief opvoedgedrag gerelateerd aan minder emotionele en gedragsproblemen (Baumrind, 1983; Piko & Balazs, 2012; Querido, Warner, Eyberg, 2002; Smokowski et al., 2015).

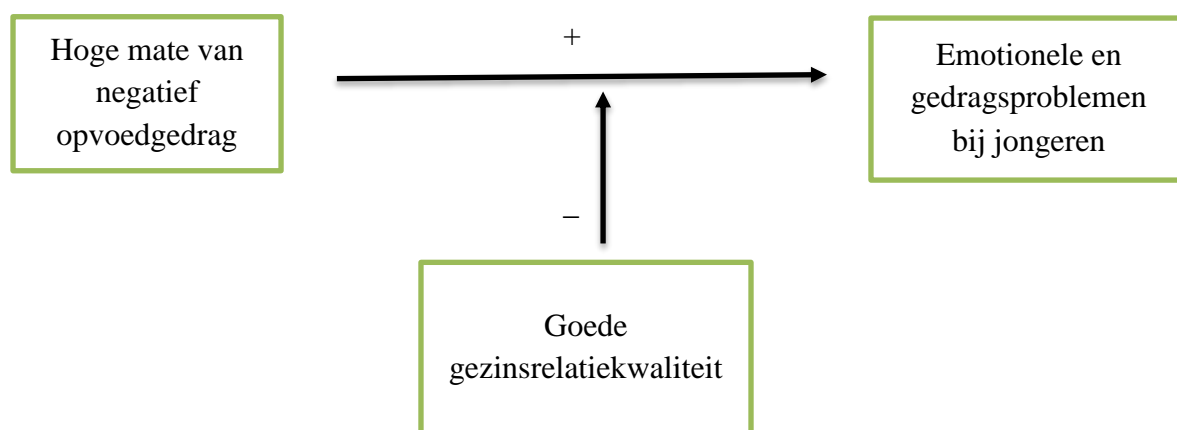
De gezinsrelatiekwaliteit

Daarnaast wordt gekeken naar de samenhang van gezinsrelatiekwaliteit en negatief opvoedgedrag in relatie tot emotionele en gedragsproblemen van jongeren. Deze relatie kan onderbouwd worden aan de hand van de Buffer theory (Alloway & Bebbington, 1987). Deze theorie stelt dat sociale steun zorgt voor een afname van emotionele en gedragsproblemen. De sociale steun van ouders creëert een ondersteunende en veilige omgeving, welke essentieel is bij de ontwikkeling van een kind (Blum & Rinehart, 2000; Kelly et al., 2011). De sociale steun is een buffer voor het negatief opvoedgedrag, waardoor de emotionele en gedragsproblemen verminderen. Ondanks dat het negatief opvoedgedrag is gerelateerd aan een toename van emotionele en gedragsproblemen, zorgt de goede gezinsrelatiekwaliteit juist voor een vermindering hiervan.

Deze relatie is nog niet eerder onderzocht onder multiprobleemgezinnen. Wel blijkt uit eerdere studies dat de kwaliteit van de gezinsrelatie samenhangt met de emotionele en gedragsproblemen bij jongeren (Kendler et al., 2002). Een lage kwaliteit van de gezinsrelatie is gerelateerd aan emotionele problemen (Cummings & Davies, 2002; Reinherz et al., 2003) en gedragsproblemen (Buehler, 2006; Eichelsheim et al., 2010; Fosco, Caruthers & Dishion, 2012). Een hoge mate van negatief opvoedgedrag is gerelateerd aan emotionele en gedragsproblemen bij jongeren (Kawabata et al., 2011; Smokowski et al., 2015). Terwijl een hoge kwaliteit van de gezinsrelatie samenhangt met minder emotionele en gedragsproblemen (Jacobsen & Addis, 1993; Rice, Harold, Shelton, & Thapar, 2006). Deze relaties in combinatie met de Buffer theorie, geeft de verwachting dat bij een hoge mate van negatief opvoedgedrag, een hoge gezinsrelatiekwaliteit een buffer is voor negatief opvoedgedrag.

Huidige studie

In de huidige studie wordt onderzoek gedaan onder moeders uit multiprobleemgezinnen. Hier is voor gekozen omdat moeders de meest voorkomende primaire verzorgers zijn binnen multiprobleemgezinnen (van der Steege & Zoon, 2015). Naar aanleiding van bovenstaande beschreven informatie kunnen de volgende onderzoeksvragen worden opgesteld: 1. Wat is de relatie tussen een hoge mate van negatief opvoedgedrag en de emotionele en gedragsproblemen bij jongeren? 2. Hoe is de samenhang van hoge mate van negatief opvoedgedrag en gezinsrelatiekwaliteit in relatie tot emotionele en gedragsproblemen? Daarbij worden de volgende hypothesen opgesteld (zie figuur 1). Er wordt verwacht dat een hoge mate van negatief opvoedgedrag samenhangt met meer emotionele en gedragsproblemen bij jongeren. Daarnaast wordt verwacht dat een hoge kwaliteit van de gezinsrelatie in samenhang met een hoge mate van negatief opvoedgedrag is gerelateerd aan minder emotionele en gedragsproblemen bij jongeren.

Figuur 1. *Onderzoeksmodel*

Methode

Design en procedure

Binnen dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van kwantitatieve onderzoeksmethoden. Gezinnen worden geworven via Bureau Jeugdzorg Flevoland en Zeeland. Eerst worden de inclusie criteria voor het gezin gecontroleerd; of ze multiprobleemgezinnen zijn, motivatie voor behandeling, de kinderen tussen twee en achttien jaar zijn, nergens anders in behandeling zijn en geen suïciderisico hebben. De gezinnen zijn via bureau Jeugdzorg geïnformeerd over het Intensieve Pedagogische Thuishulp (IPT) onderzoek (Bodden, z.d.). Via een actieve informed consent is toestemming van de gezinnen verkregen voor deelname aan het onderzoek, waarna ze zijn gerandomiseerd over de onderzoeksgroep en controlegroep. Vervolgens zijn de vragenlijsten bij de gezinnen thuis door Bureau Jeugdzorg medewerkers afgenomen. In het huidige onderzoek is alleen gebruik gemaakt van de voormeting, ingevuld door moeders uit de onderzoeksgroep. Hierdoor heeft dit onderzoek een cross-sectioneel design en worden enkel relaties onderzocht.

Steekproef

De participanten zijn moeders uit multiprobleemgezinnen die bij Bureau Jeugdzorg Flevoland zijn aangemeld. In totaal hebben 140 moeders meegedaan aan het IPT-onderzoek. Voor het huidige onderzoek zijn alleen moeders geselecteerd met kinderen tussen twaalf tot achttien jaar en die alle relevante vragenlijsten volledig hadden ingevuld. Dit zijn in totaal 64 moeders. De leeftijd van moeders ligt tussen 30 en 65 jaar. De leeftijd van jongeren ligt tussen twaalf en zeventien jaar. De leeftijd, afkomst en het opleidingsniveau van moeders en de leeftijd van jongeren zijn weergegeven in Tabel 1.

Tabel 1.

Beschrijvende statistieken van leeftijd, afkomst en opleidingsniveau van moeders en leeftijd van jongeren.

	M/%	SD	N
Leeftijd jongeren	14.6	1.46	65
Leeftijd moeders	42.0	6.75	58
Nederlandse afkomst	91.0%		61
Antilliaanse afkomst	4.5%		3
Andere afkomst	4.5%		3
Basisschool	4.6%		3
Voortgezet onderwijs	57.0%		37
MBO	29.2%		19
HBO	6.1%		4
WO	3.1%		2

Ethische aspecten

Het IPT-onderzoek (Bodden, z.d.) is goed gekeurd door de ethische commissie van Faculteit Sociale Wetenschappen van Universiteit Utrecht. De participanten hebben verschillende vragenlijsten beantwoord. Om de privacy van de participanten te waarborgen, zijn ze gelinkt aan een respondentnummer. Via een beveiligde server is te achterhalen om welke persoon het gaat. Tevens zijn de vragenlijsten bij de gezinnen thuis afgenomen om het onderzoek zo laagdrempelig mogelijk te maken.

Meetinstrumenten

Opvoedgedrag. Negatief opvoedgedrag is opgebouwd uit drie domeinen; negatieve reacties, inconsistente discipline en controle. Van de ruwe scores worden somscores gemaakt voor moeders. In het huidige onderzoek is de Cronbach's α .765 voor negatief opvoedgedrag, dit is een gemiddelde mate van betrouwbaarheid (Field, 2012).

Negatieve reacties. De negatieve reacties van moeders zijn gemeten aan de hand van 'Alabama Parenting Questionnaire' (APQ; Frick, 1991). De APQ is een meetinstrument dat het opvoedgedrag meet, waarbij gebruik is gemaakt van het domein positieve reacties. Om een hoge mate van negatieve reacties te onderzoeken, is de schaal omgepold. Er worden zes stellingen gegeven, bijvoorbeeld: 'U prijst uw kind als hij/zij zich goed gedraagt'. De antwoorden zijn verdeeld over een 5-punt Likertschaal, 'nooit' tot 'altijd'. De APQ is

betrouwbaar en valide, de inhoudvaliditeit, externe validiteit en interne validiteit zijn voldoende (Dadds, Maujean & Fraser, 2003).

Inconsistente discipline. Inconsistente discipline van ouders is gemeten aan de hand van de Parenting Dimensions Inventory (PDI; Slater & Power, 1987). De PDI is een meetinstrument dat het opvoedgedrag meet, waarbij wordt gekeken naar het domein consistentie. Om een hoge mate van inconsistentie discipline te onderzoeken, is de schaal bij item vijf tot en met acht omgepooled. Er worden acht stellingen gegeven, bijvoorbeeld: 'Ik zet altijd door met het disciplineren van mijn kind, ongeacht hoe lang het duurt'. De antwoorden zijn verdeeld over een 6-puntsschaal, 'helemaal mee oneens' tot 'helemaal mee eens'. De PDI is valide en betrouwbaar (Dekovic, Janssens & van As, 2003).

Controle. De mate van controle van ouders is gemeten aan de hand van de Vragenlijst Toezicht Houden (VTH; Brown, Mounts, Lamborn, & Steinberg, 1993; vertaald door Dekovic, 1996). De VTH is een vragenlijst die kijkt naar de controle van ouders op het gedrag van kinderen. Om een lage mate van controle te onderzoeken, is de schaal omgepooled. Er worden zes stellingen gegeven, bijvoorbeeld 'Hoeveel weet u over waar uw kind is na schooltijd'. De antwoorden zijn verdeeld over een 4-puntsschaal, 'ik weet daar niets van' tot 'ik weet daar alles van'. De VTH is betrouwbaar en valide (Brown et al., 1993).

Met behulp van een factoranalyse is onderzocht of bovenstaande drie domeinen samen negatief opvoedgedrag vormen (zie bijlage 1). Hieruit blijkt dat bij drie factoren 49.9% van de variantie van negatief opvoedgedrag van moeders wordt verklaard. Er bestaan verschillende minimale varianties welke als voldoende worden beschouwd. Hair, Black, Babin en Anderson (2014) stellen 60% of hoger, echter volgens Peterson (2000) wordt 50% als minimale marge gezien. Ondanks dat het percentage ruim onder de 60% marge zit (Hair et al., 2014), zit het percentage erg dicht bij de minimale marge van Peterson (2000). Op basis hiervan is besloten negatief opvoedgedrag, opgebouwd uit negatieve reacties, inconsistente discipline en controle, mee te nemen in het onderzoek.

Emotionele- en gedragsproblemen. De emotionele en gedragsproblemen van jongeren zijn onderzocht met de Child Behaviour Checklist (CBCL; Achenbach, 1991). Deze vragenlijst onderzoekt het functioneren en reageren van jongeren op twee domeinen; 'Internalizing Problems scale' en 'Externalizing Problems scale' (Achenbach, 1991). De vragenlijst wordt ingevuld door moeders. De vragenlijst bestaat uit 67 stellingen, bijvoorbeeld: 'Mijn kind huilt veel' en 'Mijn kind vecht veel'. De antwoorden zijn verdeeld over een 3-puntsschaal, 'Helemaal niet', 'Een beetje' en 'Duidelijk'. De CBCL is betrouwbaar en valide, heeft een goede interne consistentie, begripvaliditeit en

criteriumvaliditeit zijn voldoende (Verhulst, Koot, Akkerhuis, Veerman, 1990). Van de ruwe scores zijn voor beide domeinen somscores gemaakt voor moeders. In het huidige onderzoek is de Cronbach's α .916 voor 'Internalizing Problems' en is de Cronbach's α .910 voor 'Externalizing Problems', dit is een hoge mate van betrouwbaarheid (Field, 2012).

Gezinsrelatiekwaliteit. De gezinsrelatiekwaliteit is onderzocht aan de hand van de Nijmeegse Opvoedingsvragenlijst (NOV; Gerris, et al., 1993). De NOV meet de mate van steun en responsiviteit van ouders naar kinderen. De vragenlijst bestaat uit acht stellingen, bijvoorbeeld: 'Ik kan goed met mijn kind over alles praten'. De antwoorden zijn verdeeld over een 6-puntsschaal, 'helemaal mee oneens' tot 'helemaal mee eens'. De NOV is betrouwbaar en valide, de interne validiteit is voldoende tot goed (Gerris et al., 1993; Gerris et al., 1998). Van de ruwecores zijn somcores gemaakt voor moeders. In het huidige onderzoek heeft gezinsrelatiekwaliteit een Cronbach's α van .888, dit is een hoge mate van betrouwbaarheid (Field, 2012).

Resultaten

De relatie tussen negatief opvoedgedrag van moeders en de emotionele en gedragsproblemen, en de samenhang van negatief opvoedgedrag met gezinsrelatiekwaliteit op de emotionele en gedragsproblemen van jongeren worden onderzocht. Hiervoor worden twee hiërarchische regressieanalyses uitgevoerd met behulp van Statistical Package for the Social Science (SPSS) versie 23. Een hiërarchische regressieanalyse wordt geadviseerd bij onderzoek met een interactie-effect (Evans, 1991), binnen de huidige studie tussen negatief opvoedgedrag en gezinsrelatiekwaliteit. Er is besloten twee hiërarchische regressies uit te voeren om de relaties met emotionele problemen en gedragsproblemen apart van elkaar te kunnen onderzoeken. Bij beide hiërarchische regressies wordt in het eerste model negatief opvoedgedrag toegevoegd. Bij het tweede model wordt gezinsrelatiekwaliteit toegevoegd. Dit is geen onderzoeksvraag, echter kan deze niet in hetzelfde model als het interactie-effect worden toegevoegd. Wanneer deze samen met het interactie-effect in model twee wordt toegevoegd, is het niet mogelijk om het verschil in variantie tussen negatief opvoedgedrag en het interactie-effect te bekijken, omdat de variantie van gezinsrelatiekwaliteit ook in het verschil ten opzichte van model 2 is meegenomen. Het interactie-effect wordt daarom in model drie toegevoegd, waardoor het verschil in variantie vanuit het interactie-effect apart kan worden bekeken.

Voorafgaand aan de analyses zijn de beschrijvende statistieken berekend. De beschrijvende statistieken van de onderzoeksvariabelen zijn weergegeven in Tabel 2.

Tabel 2.

Beschrijvende statistieken van de onderzoeksvariabelen.

	M	SD	N
Negatief opvoedgedrag	4.88	0.92	64
Emotionele problemen	1.54	0.35	52
Gedragsproblemen	1.66	0.35	52
Gezinsrelatiekwaliteit	4.47	0.92	62

Assumpties emotionele problemen

Daarna zijn de assumpties voor de hiërarchische regressie van emotionele problemen gecontroleerd. De data en de residuen zijn normaal verdeeld, er is geen multicollineariteit of homoscedasticiteit. Bij de schaal emotionele problemen was één uitschieter, welke groter is dan drie standaarddeviaties van het gemiddelde ($M=1.54$, $SD=0.35$). De score komt net boven drie standaarddeviaties uit, waardoor deze niet als problematisch gezien wordt en wordt meegenomen (Allen & Bennett, 2012). Er blijken multivariate uitschieters binnen de dataset. Twee participanten zitten bij de ‘Mahalanobis Afstand’ boven de kritieke waarde van 16.27 ($df=3$, $p = .05$). De scores van beide participanten wijken niet af van andere participanten (Allen & Bennett, 2012). De niet afwijkende scores en tevens de kleine steekproef maken dat deze participanten worden meegenomen.

Analyse emotionele problemen

Daaropvolgend is de hiërarchische regressieanalyse uitgevoerd voor emotionele problemen. Uit het eerste model van de hiërarchische regressieanalyse komt naar voren dat de emotionele problemen voor 0.9% verklaard worden door het negatief opvoedgedrag van moeders, $R^2 = .009$, adjusted $R^2 = -.007$, $F(1,61) = 0.558$, $p = .458$. Deze relatie is niet significant. Hierdoor wordt hypothese 1, het negatief opvoedgedrag is gerelateerd aan een toename van emotionele problemen, niet aangenomen. Bij het tweede model is gezinsrelatiekwaliteit toegevoegd. Hieruit blijkt dat de emotionele problemen voor 4.2% verklaard worden door de gezinsrelatiekwaliteit, $\Delta R^2 = .042$, adjusted $R^2 = .020$, $F(1,60) = 2.677$, $p = .107$. Deze relatie is niet significant. In het derde model is een interactie-effect van het negatief opvoedgedrag en de gezinsrelatiekwaliteit als moderator toegevoegd. Hieruit blijkt dat de emotionele problemen voor 0.1% verklaard worden door het interactie-effect, $\Delta R^2 = .001$, adjusted $R^2 = .004$, $F(1,59) = .042$, $p = .838$. Het interactie-effect is met regressielijnen in Figuur 2 weergegeven. Uit zowel de analyse als Figuur 2 kan worden

geconcludeerd dat deze relatie niet significant is. Hypothese 3, hoge kwaliteit van de gezinsrelatie is gerelateerd aan minder emotionele problemen bij een hoge mate van negatief opvoedgedrag, wordt niet aangenomen. Concluderend verklaren de variabelen samen voor 5.2% variantie voor emotionele problemen, $R^2 = .052$, adjusted $R^2 = .004$, $F(1,59) = .042$, $p = .838$. Bij deze analyse is sprake van een kleine effectgrootte ($f^2 = .05$; Allen & Bennett, 2012).

Assumpties gedragsproblemen

Hierna zijn de assumpties gecontroleerd voor de tweede hiërarchische regressieanalyse met gedragsproblemen. De data en de residuen zijn normaal verdeeld, er zijn geen univariate uitschieters en er is geen multicollineariteit of homoscedasticiteit. Er blijken multivariate uitschieters binnen de dataset. Twee participanten zitten bij de 'Mahalanobis Afstand' boven de kritieke waarde van 16.27 ($df=3$, $p = .05$). De scores van beide participanten wijken niet af van andere participanten (Allen & Bennett, 2012). De niet afwijkende scores en tevens de kleine steekproef maken dat deze participanten worden meegenomen.

Analyse gedragsproblemen

Daaropvolgend is de hiërarchische regressieanalyse voor gedragsproblemen uitgevoerd. Uit het eerste model van de hiërarchische regressieanalyse komt naar voren dat de gedragsproblemen voor 0.3% verklaard worden door het negatief opvoedgedrag van moeders, $R^2 = .003$, adjusted $R^2 = -.014$, $F(1,61) = 0.172$, $p = .680$. Deze relatie is niet significant. Hypothese 2, het negatief opvoedgedrag is gerelateerd aan een toename van gedragsproblemen, wordt niet aangenomen. In model twee is gezinsrelatiekwaliteit toegevoegd. Hieruit blijkt dat de gedragsproblemen voor 11.1% verklaard worden door de gezinsrelatiekwaliteit, $\Delta R^2 = .111$, adjusted $R^2 = .085$, $F(1,60) = 7.557$, $p < .05$. Deze relatie is significant. In het derde model is een interactie-effect van het negatief opvoedgedrag en de gezinsrelatiekwaliteit als moderator toegevoegd. Hieruit blijkt dat de gedragsproblemen voor 0.5% verklaard worden door het interactie-effect, $\Delta R^2 = .005$, adjusted $R^2 = .074$, $F(1,59) = .318$, $p = .575$. Het interactie-effect is met regressielijnen weergegeven in Figuur 3. Uit zowel de analyse als Figuur 3 kan worden geconcludeerd dat deze relatie niet significant is. Hypothese 4, hoge kwaliteit van de gezinsrelatie is gerelateerd aan minder gedragsproblemen bij een hoge mate van negatief opvoedgedrag, wordt niet aangenomen. Concluderend verklaren de variabelen samen voor 11.9% variantie voor gedragsproblemen, $R^2 = .119$, adjusted $R^2 = .074$, $F(1,59) = .318$, $p = .575$. Bij deze analyse is sprake van een kleine tot medium effectgrootte ($f^2 = .14$; Allen & Bennett, 2012).

De niet-gestandaardiseerde (B) en gestandaardiseerde (β) regressiecoëfficiënten, en de semi-gedeeltelijke kwadratische correlaties (sr^2) zijn per variabele en model van de hiërarchische regressieanalyses weergegeven in Tabel 3.

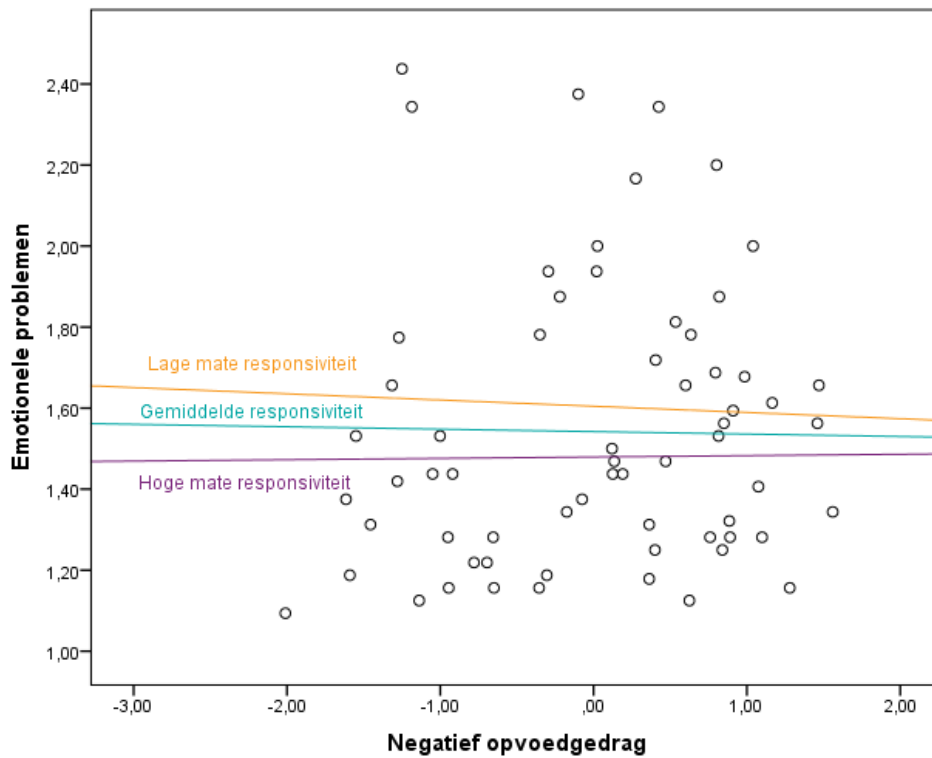
Tabel 3.

Niet-gestandaardiseerde (B) en gestandaardiseerde (β) regressiecoëfficiënten, en semi-gedeeltelijke kwadratische correlaties (sr^2) per variabele en per model voor het voorspellen van emotionele en gedragsproblemen.

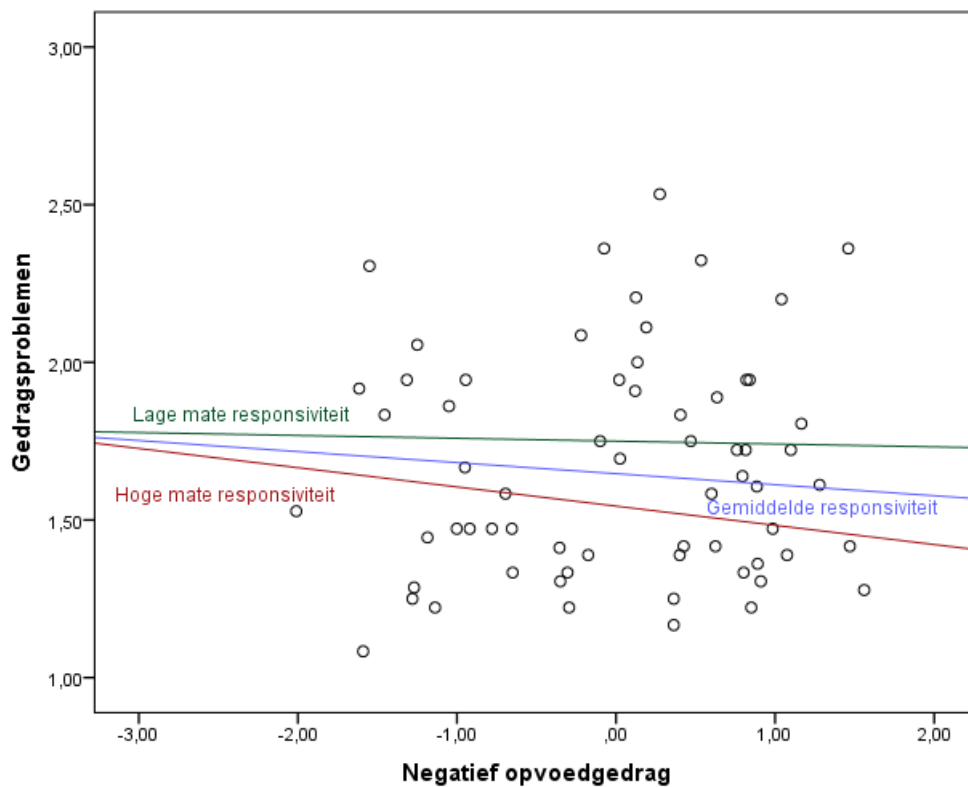
Variabelen	B [95% BI]	β	sr^2
Step 1 – Emotionele problemen			
Negatief opvoedgedrag	.036 [-.060, .131]	.095	.009
Step 2			
Negatief opvoedgedrag	-.003 [-.108, .102]	-.007	.001
Gezinsrelatiekwaliteit	-.087 [-.193, .019]	-.230	.042
Step 3			
Negatief opvoedgedrag	-.006 [-.116, .104]	-.016	.001
Gezinsrelatiekwaliteit	-.087 [-.194, .021]	-.229	.042
Neg. Opv.*Gezinsrela.	.013 [-.116, .143]	.027	.001
Step 1 – Gedragsproblemen			
Negatief opvoedgedrag	.020 [-.076, .116]	.053	.002
Step 2			
Negatief opvoedgedrag	-.043 [-.145, .073]	-.114	.010
Gezinsrelatiekwaliteit	-.142 [-.246, -.039]*	-.373	.112
Step 3			
Negatief opvoedgedrag	-.035 [-.142, .073]	-.092	.006
Gezinsrelatiekwaliteit	-.143 [-.247, -.039]*	-.375	.113
Neg. Opv.*Gezinsrela.	-.036 [-.161, .090]	-.073	.005

Note. BI = Betrouwbaarheidsinterval

* $p < .05$

Figuur 2. Regressielijnen van hiërarchische regressieanalyse met interactie-effect voor emotionele problemen. Oranje: lage mate van responsiviteit; Blauw: gemiddelde mate van responsiviteit; Paars: hoge mate van responsiviteit.

Figuur 3. Regressielijnen van hiërarchische regressieanalyse met interactie-effect voor gedragsproblemen. Groen: lage mate van responsiviteit; Blauw: gemiddelde mate van responsiviteit; Rood: hoge mate van responsiviteit.

Discussie

Deze cross-sectionele studie heeft de relatie tussen negatief opvoedgedrag van moeders en emotionele en gedragsproblemen van jongeren, en de samenhang tussen het negatief opvoedgedrag en de gezinsrelatiekwaliteit op de emotionele en gedragsproblemen bij multiprobleemgezinnen onderzocht. Hierin werd verwacht dat de gezinsrelatiekwaliteit een beschermende factor is voor negatief opvoedgedrag. Dit is niet eerder onderzocht onder multiprobleemgezinnen. De resultaten van dit onderzoek dragen bij aan de ontwikkeling van preventie- en interventie maatregelen gericht op verbetering van de gezinsrelatiekwaliteit. De gevolgen van het opgroeien in multiprobleemgezinnen en het aantal hiervan in Nederland toont aan dat dit noodzakelijk is. Uit de resultaten van de huidige studie blijken geen significante relaties te bestaan in de relatie tussen negatief opvoedgedrag van moeders en de emotionele en gedragsproblemen van jongeren. Deze hypothese wordt daarom niet aangenomen. Ook zijn geen significante relaties gevonden voor de samenhang tussen negatief opvoedgedrag en gezinsrelatiekwaliteit in relatie tot emotionele en gedragsproblemen, waardoor deze hypothese niet wordt aangenomen.

Negatief opvoedgedrag en emotionele en gedragsproblemen

Op basis van eerder gevonden literatuur werd verwacht dat het negatief opvoedgedrag van moeders significant is gerelateerd aan de emotionele en gedragsproblemen van jongeren. Deze relatie is in de huidige studie niet gevonden. Dit kan worden verklaard doordat de vragenlijsten uit het onderzoek enkel zijn ingevuld door moeders. Hierdoor is van negatief opvoedgedrag, gezinsrelatiekwaliteit en emotionele en gedragsproblemen een eenzijdig beeld gecreëerd, aangezien deze enkel vanuit het oogpunt van moeders zijn onderzocht. Onderzoek wijst uit dat wanneer ouders hun eigen opvoedgedrag moeten rapporteren, zij dit positiever invullen dan dat het is (Abar et al., 2015). Hierdoor is mogelijk een positiever beeld ontstaan dan dat het daadwerkelijk is. Wanneer het opvoedgedrag ook was onderzocht vanuit het oogpunt van jongeren, konden mogelijke discrepanties hiertussen gevonden worden. Waarbij de relatie vanuit het oogpunt van jongeren mogelijk wel als significant zou worden bevonden. Een grote discrepantie tussen de visie van ouders en jongeren op gezinsdynamiek is namelijk gerelateerd aan meer emotionele en gedragsproblemen bij jongeren (Reidler & Swenson, 2012).

Deze relaties zijn niet significant bevonden, desondanks komen de positieve richtingen overeen met de literatuur. Dit kan bij een hoge mate van negatief opvoedgedrag een toename van emotionele en gedragsproblemen laten zien, wanneer deze significant

zouden zijn. De positieve richting komt overheen met de gevonden literatuur (Kawabata et al., 2011; Smokowski et al., 2010; Yeh, 2011).

De gezinsrelatiekwaliteit

Op basis van de buffer theorie werd verwacht dat een hoge kwaliteit van gezinsrelatie een buffer is voor het negatief opvoedgedrag van moeders, wat is gerelateerd aan minder emotionele problemen. Deze relatie is niet significant bevonden. Een verklaring hiervoor is dat er enkel is gekeken naar de visie van moeders binnen het onderzoek.

Naast dat de relatie als niet significant is bevonden, komt de richting van de relatie niet overheen met de gevonden theorie (Alloway & Bebbington, 1987). Er werd een negatieve richting van de relatie verwacht, wat een afname van emotionele problemen betekent. Echter lijkt de richting van de relatie in de huidige studie positief. Deze richting is te verklaren doordat ouders in gezinnen met een lage kwaliteit van de gezinsrelatie en een hoge mate van negatief opvoedgedrag vaak minder goed weten wat er in hun kind omgaat. Hierdoor worden eerder gedragsproblemen gerapporteerd dan emotionele problemen, omdat gedragsproblemen zichtbaarder gedrag is dan emotionele problemen (Reidler & Swenson, 2012). Wanneer de kwaliteit van de gezinsrelatie toeneemt, neemt de communicatie toe, waardoor ouders meer op de hoogte zijn van emotionele problemen bij jongeren.

Tevens werd verwacht dat een hoge mate van gezinsrelatiekwaliteit een buffer is voor het negatief opvoedgedrag van moeders, wat is gerelateerd aan minder gedragsproblemen. Deze relatie is als niet significant bevonden. Een verklaring hiervoor is dat er enkel is gekeken naar de visie van moeders binnen het onderzoek.

Ondanks dat deze relatie niet significant is bevonden, is de negatieve richting van de relatie in overeenstemming met de gevonden theorie (Alloway & Bebbington, 1987). Deze is verder te onderbouwen aan de hand van Baumrind (1983), binnen autoritair opvoedgedrag staan een hoge mate van controle en warmte centraal. Een combinatie van een hoge mate van negatief opvoedgedrag en een hoge gezinsrelatiekwaliteit vormen samen een hoge mate van controle en warmte (Braza et al., 2015). De negatieve richting van de relatie laat mogelijk het buffer-effect zien van de gezinsrelatiekwaliteit voor het negatief opvoedgedrag, wanneer deze relatie als significant wordt bevonden.

Ondanks dat deze relatie niet is onderzocht, bleek een hoge gezinsrelatiekwaliteit significant gerelateerd te zijn aan minder gedragsproblemen. Deze relatie heeft een negatieve richting, wat in overeenstemming is met de eerder gevonden literatuur bij de gezinsrelatiekwaliteit (Eichelsheim et al., 2010; Fosco et al., 2012). Deze significante relatie is relevant voor zowel preventie- als interventie maatregelen, waar bij ouders gefocust kan

worden op de gezinsrelatiekwaliteit en hoe dit is gerelateerd aan de gedragsproblemen bij jongeren.

Limitaties, sterke punten en vervolgonderzoek

Binnen de huidige studie bestaan een aantal limitaties. Ten eerste zijn alleen moeders meegenomen in het onderzoek. Vooraf werd beoogd om ook vaders mee te nemen, echter bleek het aantal deelnemende vaders minimaal, waardoor deze niet zijn meegenomen. Desondanks blijken moeders binnen multiprobleemgezinnen de meest voorkomende primaire verzorger te zijn, waarbij vaders vaak weinig tot niet in beeld zijn (van der Steege & Zoon, 2015), hierdoor is weinig informatie verloren gegaan bij het enkel onderzoeken van moeders. Als tweede is er via G-Power (Faul, Erdfelder, Lang & Bunchner, 2007) een post-hoc analyse uitgevoerd doordat er sprake is van een kleine steekproef ten opzichte van eerdere studies. Deze geeft een power weer van .76, dit toont een lage Power aan (Faul et al., 2007). Echter zijn de eerdere studies niet uitgevoerd onder multiprobleemgezinnen. Door de complexiteit van problematiek binnen de gezinnen is het vaak lastiger voor hen om deel te nemen aan onderzoek en voor onderzoekers om hen te bereiken. De steekproefgrootte onder multiprobleemgezinnen is daardoor niet beduidend kleiner dan andere studies. Als laatste is er in de huidige studie gebruik gemaakt van een samengesteld construct, negatief opvoedgedrag. Dit construct is onderzocht aan de hand van een factoranalyse. Hieruit blijkt dat het construct 49.9% verklaard van negatief opvoedgedrag, waardoor maar de helft van het construct daadwerkelijk negatief opvoedgedrag meet. Ondanks de verschillende minimale marges welke als voldoende wordt gezien (Hair et al., 2014; Peterson, 2000), lijkt het van belang om hier in vervolgonderzoek op te focussen. Uit de factoranalyse lijkt namelijk naar voren te komen dat deze lage variantie ontstaat door het domein inconsistente discipline (PDI; Slater & Power, 1987). Voor vervolgonderzoek kan een andere vragenlijst voor inconsistente discipline gebruikt worden. Een mogelijke vervanger is het domein inconsistente discipline uit de 'Alabama Parenting Questionnaire' (APQ; Dadds, Maujean, & Fraser, 2003).

Tevens is het van belang om in vervolgonderzoek te kijken naar de visie van verschillende gezinsleden uit een gezin. Op die manier kunnen eventuele discrepantie in opvoedgedrag, gezinsrelatiekwaliteit en emotionele en gedragsproblemen worden opgemerkt en worden gekeken of hierin verschillende relaties uit ontstaan tussen bijvoorbeeld ouders en adolescenten. Op die manier kan eenzijdig beeld van de situatie voorkomen worden en problematiek mogelijk eerder herkend worden (Abar et al., 2015; Reidler & Swenson, 2012).

Conclusie

Uit de huidige studie is naar voren gekomen dat negatief opvoedgedrag geen significante voorspeller is voor emotionele en gedragsproblemen bij jongeren, tevens is de samenhang van negatief opvoedgedrag met gezinsrelatiekwaliteit niet significant gerelateerd aan emotionele en gedragsproblemen. Vervolgonderzoek is van belang waarbij wordt gekeken naar de visie van zowel adolescenten als ouders. Daarnaast is het van belang om een andere vragenlijst te gebruiken voor inconsistente discipline bij het meten van negatief opvoedgedrag, zodat met meer zekerheid gezegd kan worden dat daadwerkelijk negatief opvoedgedrag wordt onderzocht. Uit het huidige onderzoek blijkt dat de gezinsrelatiekwaliteit is gerelateerd aan gedragsproblemen. Preventie- en interventie maatregelen kunnen worden ingezet voor het verbeteren van de gezinsrelatiekwaliteit bij multiprobleemgezinnen om gedragsproblemen te verminderen.

Referenties

- Abar, C. C., Jackson, K. M., Colby, S. M., & Barnett, N. P. (2015). Parent-child discrepancies in reports of parental monitoring and their relationship to adolescent alcohol-related behaviors. *Journal of Youth & Adolescents, 44*(9), 1688-1701. doi:10.1007/s10964-014-0143-6
- Achenbach, T. M. (1991). *Integrative guide for the 1991 CBCL/4-18, YSR, and TRF profiles*. Department of Psychiatry, University of Vermont.
- Allen, P. & Bennett, K. (2012). *SPSS A practical Guide version 20.0*. 1st Edition. Cengage Learning Australia Pty Limited.
- Alloy, L. B., Abrahamson, L. Y., Smith, J. M., Gibb, B. E., & Neeren, A. M. (2006). Role of parenting and maltreatment histories in unipolar and bipolar mood disorders: Mediation by cognitive vulnerability to depression. *Clinical Child and Family Psychology Review, 9*, 23-64. doi:10.1007/s10567-006-0002-4.
- Alloway, R., & Bebbington, P. (1987). The buffer theory of social support – a review of the literature. *Psychological Medicine, 17*(1), 91-108. doi:10.1017/S0033291700013015
- Argyriou, E., Bakoyannis, G., & Tantaros, S. (2016). Parenting styles and trait emotional intelligence in adolescence. *Scandinavian Journal of Psychology, 57*(1), 42-49. doi:10.1111/sjop.12266
- Arnett, J. J., & Hughes, M. (2012). *Adolescence and emerging adulthood: A cultural approach*. Essex, England: Pearson Education Limited.
- Asscher, J. J. & Paulussen-Hoogeboom, M. C. (2005). De invloed van protectieve en risicofactoren op de ontwikkeling en opvoeding van jonge kinderen (The influence of protective and risk factors on the development and upbringing of young children). *Kind en Adolescent, 26*(1), 56-69. doi:10.1007/bf03060934
- Baumrind, D. (1983). Rejoinder to Lewis' reinterpretation of parental firm control effects: Are authoritative families really harmonious? *Psychological Bulletin, 94*, 132-142. doi:10.1037/0033-2909.94.1.132
- Betts, J., Gullone, E., & Allen, J. S. (2009). An examination of emotion regulation, temperament, and parenting style as potential predictors of adolescent depression and risk status: a correlational study. *British Journal of Developmental Psychology, 27*, 473-485. doi:10.1348/026151008x314900
- Braza, P., Carreras, R., Munoz, J. M., Braza, F., Azurmendi, A., Pascual-Sagastizábal, E., Cardas, J., & Sánchez-Martín, R. (2015). Negative maternal and paternal parenting

- styles as predictors of children's behavioral problems: Moderating effects of the child's sex. *Journal of Child & Family Studies*, 24, 847-856. doi:10.1007/s10826-013-9893-0
- Buehler, C. (2006). Parents and peers in relation to early adolescent problem behavior. *Journal of Marriage and Family*, 68, 109. doi: 10.1111/j.1741-3737.2006.00237.x
- Bodden, D. (z.d.). Hulpverlening multiprobleemgezinnen Instellingen Flevoland [Draaiboek]. Geraadpleegd op 25 februari 2019.
- Cummings, E. M., & Madson, L. (2002). Effects of marital conflict on children: Recent advances and emerging themes in process-oriented research. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 43, 31-63. doi:10.1111/1469-7610.00003
- Dadds, M. R., Maujean, A., & Fraser, J. A. (2003). Parenting and conduct problems in children: Australian data and psychometric properties of the Alabama Parenting Questionnaire. *Australian Psychologist*, 38(3), 238-241. doi:10.1080/00050060310001707267
- Dekovic, M., Janssens, J. M. A. M., & As, N. M. C. van (2003). Family predictors of antisocial behavior in adolescence. *Family Process*, 42, 223-235. doi:10.1111/j.1545-5300.2003.42203.x
- Eichelsheim, V. I., Buist, K. L., Dekovic, M., Wissink, I. B., Frijns, T., van Lier, P. A. C., Koot, H. M. & Meeus, W. H. J. (2010). Associations among the parent-adolescent relationship, aggression and delinquency in different ethnic groups: a replication across two dutch samples. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 45(3), 293-300. doi: 10.1007/s00127-009-0071-z
- Evans, M. G. (1991). On the use of moderated regression. *Canadian Psychology*, 32(2), 116-119. doi:10.1037/0078968
- Fantuzzo, J. W., Depaola, L. M., Lambert, L., Martino, T., Anderson, G., & Sutton, S. (1991). Effects of interparental violence on the psychological adjustment and competencies of young children. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 59(2), 1231-1246. doi:10.1016/j.chiabu.2002.12.001
- Faul, F., Erdfelder, E., Lang, A.-G., & Buchner, A. (2007). G*Power 3: A flexible statistical power analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences. *Behavior Research Methods*, 39, 175-191.
- Field, A. (2012). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. 4th Edition. SAGE Publications Ltd.

- Fosco, G. M., Caruthers, A. S., & Dishion, T. J. (2012). A six-year predictive test of adolescent family relationship quality and effortful control pathways to emerging adult social and emotional health. *Journal of Family Psychology, 26*(4), 565-575. doi:10.1037/a0028873
- Frick, P. J. (1991). The Alabama parenting questionnaire. *Unpublished rating scale, University of Alabama*. doi:10.1037/t58031-000
- Gerris, J. R. M., Vermulst, A. A., Boxtel, D. A. A. M., van, Janssens, J. M. A. M., Zuthphen, R. A. H., van, & Felling, A. J. A. (1993). *Parenting in Dutch families: A representative description of Dutch family life in terms of validated concepts representing characteristics of parents, children, the family as a system and parental socio-cultural value orientations*. Nijmegen: University of Nijmegen, Institute of Family Studies.
- Gerris, J. R. M., Houtmans, M. J. M., Kwaaitaal-Rosen, E. M. G., Schipper, J. C., Vermulst, A. A., & Janssens, J. M. A. M. (1998). *Parents, adolescents and Young adults in Dutch families; a longitudinal study*. University of Nijmegen: Institute of family studies.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2014). *Multivariate data analysis: Pearson new international edition*. Essex: Pearson Education Limited.
- Jacobsen, E., & Addis, M. (1993). Research on couples and couple therapy: What do we know? Where are we going? *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 61*, 85-93. doi:10.1037//0022-006x.61.1.85
- Kann-Weedage, D., Zoon, M., Addink, A., van Boven, J., Berger, M., & de Wilde, E. J. (2017). *Aantal en kosten van multiprobleemgezinnen in Almelo*. Utrecht: Nederlands jeugdinstituut.
- Kawabata, Y., Alink, L. R. A., Tseng, W-L., van Ijzendoorn, M. H., & Crick, N. R. (2011). Maternal and paternal parenting styles associated with relational aggression in children and adolescents: a conceptual analysis and meta-analytic review. *Developmental Review, 31*, 240-278. doi:10.1016/j.dr.2011.08.001
- Kelly, A. B., Toumbourou, J. W., O'Flaherty, M., Patton, G. C., Homel, R., Connor, J. P., & Williams, J. (2011). Family relationship quality and early alcohol use: Evidence for gender-specific risk processes. *Journal of Studies on Alcohol and Drugs, 72*, 399-407. doi:10.15288/jsad.2011.72.399
- Kendler, K., Garder, C. O., & Prescott, C. A. (2002). Toward a comprehensive developmental model for major depression in women. *American Journal of Psychiatry, 159*, 1133-1145. doi:10.1176/appi.ajp.159.7.1133

- Loeber, R., & Stouthamer-Loeber, M. (1986). Family factors as correlates and predictors of juvenile conduct problems and delinquency. In M. Tonry & N. Morris (Eds.), *Crime and justice* (7, 29-149) Chicago: University of Chicago Press. doi:10.1086/449112
- Martinez, I., & Garcia, J. F. (2007). Impact of parenting styles on adolescents' self-esteem and internalization of values in Spain. *Spanish Journal of Psychology*, 10, 338-348. doi:10.1017/s1138741600006600
- O'Keefe, M. (1994). Linking marital violence, mother-child/father-child aggression, and behavior problems. *Journal of Family Violence*, 9(1), 63-78. doi:10.1007/BF01531969
- Peterson, R. A. (2000). A meta-analysis of variance accounted for and factor loadings in exploratory factor analysis. *Marketing Letters*, 11(3), 261-275. doi:
- Piko, B. F., & Balazs, M. A. (2012). Control or involvement? Relationship between authoritative parenting style and adolescent depressive symptomology. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 21, 149-155. doi:10.1007/s00787-012-0246-0
- Querido, J. G., Warner, T. D. & Eyberg, S. M. (2002). Parenting styles and child behavior in African American families of preschool children. *Journal of Clinical Child and adolescent psychology*, 31(2), 272-277. doi: 10.1207/s15374424jccp3102_12
- Rapee, R. M. (2012). Family factors in the development and management of anxiety disorders. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 15, 69-80. doi:10.1007/s10567-011-0106-3
- Reidler, E. B., & Swenson, L. P. (2012). Discrepancies between youth and mothers' perceptions of their mother-child relationship quality and self-disclosure: implications for youth- and mother-reported youth adjustment. *Journal of Youth and Adolescence*, 41(9), 1151-1167. doi:10.1007/s10964-012-9773-8
- Reinherz, H. Z., Paradis, A. D., Giaconia, R. M., Stashwick, C. K., & Fitzmaurice, G. (2003). Childhood and adolescent predictors of major depression in the transition to adulthood. *American Journal of Psychiatry*, 160, 2141-2147. doi:10.1176/appi.ajp.160.12.2141
- Rice, F., Harold, G. T., Shelton, K. H., & Thapar, A. (2006). Family conflict interacts with genetic liability in predicting childhood and adolescent depression. *Journal of the American academy of child and adolescent Psychiatry*. 45, 841-848. doi:10.1097/01.chi.0000219834.08602.44

- Slater, M. A., & Power, T. G. (1987). Multidimensional assessment of parenting in single-parent families. In J.P. Vincent (Ed.), *Advances in family intervention, assessment, & theory* (pp. 197-228). Greenwich, CN: Jai Press.
- Smokowski, P. R., Bacallao, M. L., Cotter, K. L., & Evans, C. B. R. (2015). The effects of positive and negative parenting practices on adolescent mental health outcomes in a multicultural sample of rural youth. *Child Psychiatry & Human Development*, *46*, 333-345. doi: 10.1007/s10578-014-0474-2.
- Smokowski, P. R., Bacallao, M. L., & Rose, R. (2010). Influence of risk factors and cultural assets on latino adolescents' trajectories of self-esteem and internalizing symptoms. *Child Psychiatry & Human Development*, *41*, 133-150. doi:10.1007/s10578-009-0157-6
- Spratt, T. (2011). Families with multiple problems: Some challenges in identifying and providing services to those experiencing adversities across the life course. *Journal of Social Work*, *11*(4), 343-357. doi: 10.1177/1368017310379256
- Spratt, T. (2012). Why multiples matter: Reconceptualizing the population referred to child and family social workers. *British Journal of Social Work*, *42*(8), 1574-1591. doi:10.1093/bjsw/bcr165
- Steketee, M., & Vandenbrouke, M. (2010). *Typologie voor een strategische aanpak van multiprobleemgezinnen in Rotterdam, een studie in het kader van klein maar fijn – CEPHIR* [Typology for a strategic approach to multi-problem families in Rotterdam: A study in the context of small but fine]. Utrecht, The Netherlands: Verwey-Jonker Instituut. Verkregen op 23 november via: http://www.verwey-jonker.nl/doc/vitaliteit/Typologie_multiprobleemgezinnen_Rotterdam.pdf
- van der Sluis, C. M., van Steensel, F. J. A. & Bögels, S. M., (2015). Parenting and children's internalizing symptoms: How important are parents? *Journal of Child and Family studies*, *24*(12), 3652 – 3661. doi: 10.1007/s10826-015-0174-y.
- van der Steege, M. (2010). Multiprobleemgezinnen [Multi-problem families]. In G.A. Bakker, D.M.C.B. van Zeben-van der Aa, J. Dewispelaere, R. Vecht-van den Bergh, M. van der Meulen-van Dijk, & V.H. Soyez (Eds.), *Kinderen en adolescenten: Problemen en risicosituaties. Deel 6: Gezin* [Children and adolescents: Problems and risk situations. Part 6: Family] (pp. 318-337). Houten, The Netherlands: Bohn Stafleu van Loghum.

- Van der Steege, M., & Zoon, M. (2015). *Richtlijn Multiprobleemgezinnen voor jeugdhulp en jeugdbescherming*. Geraadpleegd op 26-04-2019, via: https://richtlijnenjeugdhulp.nl/wp-content/uploads/2015/06/Onderbouwing_Multiprobleemgezinnen.pdf
- Verhulst, F. C., Koot, J. M., Akkerhuis, G. W., & Veerman, J. W. (1990). *Praktische handleiding voor de CBCL*. Assen/Maastricht: Van Gorcum.
- Werner, N. E., & Silbereisen, R. K. (2003). Family relationship quality and contact with deviant peers as predictors of adolescent problem behaviors: The moderating role of gender. *Journal of Adolescent Research, 18*(5), 454-480.
doi:10.1177/0743558403255063
- Weiss, L. H., & Schwarz, J. C. (1996). The relationship between parenting types and older adolescents' personality, academic achievement, adjustment, and substance use. *Child Development, 67*(5), 2101-2114. doi:10.2307/1131612
- Yeh, K. (2011). Mediating effects of negative emotions in parent-child conflict on adolescent problem behavior. *Asian Journal of Social Psychology, 14*, 236-245.
doi:10.1111/j.1467-839x.2011.01350.x

Bijlage 1 – factoranalyse

Om te onderzoeken of de variabele negatief opvoedgedrag van moeders kan worden samengesteld vanuit mate van consistentie, mate van controle en mate van negatieve reacties zijn drie factoranalyses uitgevoerd. Eerst zijn alle items van mate van consistentie, controle en negatieve reacties met hun antwoordmogelijkheden op dezelfde schaal gezet, zodat deze met elkaar vergeleken kunnen worden. Vervolgens is aan de hand van een betrouwbaarheidsanalyse de Cronbach's alpha ($\alpha = .765$) berekend en daarna zijn er drie factoranalyses uitgevoerd. Voordat de factoranalyse is uitgevoerd, is er gekeken naar de assumptie van normaal verdeling bij een factoranalyse. Hieruit komt naar voren dat niet alle variabelen perfect normaal verdeeld waren. Echter, wordt dit niet als problematisch gezien, doordat de factoranalyse hier niet erg door wordt beïnvloed (Allen & Bennet, 2012).

Als eerst is er met een factoranalyse gekeken op hoeveel factoren de drie domeinen worden geladen. Hieruit zijn vijf factoren naar voren gekomen, met Eigenwaarde boven 1, die alle items vertegenwoordigen (zie Tabel 1). Deze factoren verklaren 69.9% van de variantie voor negatief opvoedgedrag van moeders.

Vervolgens is er een factoranalyse uitgevoerd voor drie factoren. Hieruit komt naar voren dat wanneer de drie domeinen worden verdeeld over drie factoren, dit 49.9% van de variantie van negatief opvoedgedrag van moeders verklaard. Zie tabel 2 voor de uitwerkingen van de factoranalyse.

Als laatste is gekeken naar een factoranalyse voor één factor. Hieruit komt naar voren dat dit slechts 19,9% van de variantie voor negatief opvoedgedrag van moeders verklaard. Het blijkt niet mogelijk om deze drie domeinen te laden op één factor, zie tabel 3. Dit betekent dat het niet mogelijk is om de drie domeinen van negatief opvoedgedrag samen te nemen onder één factor.

Concluderend betekent dit dat de domeinen de meeste variantie verklaren voor negatief opvoedgedrag wanneer deze met vijf factoren worden gemeten. Echter, laden de drie constructen ook op drie factoren, met een verklaarde variantie van 49,9% voor negatief opvoedgedrag van moeders. Er zijn verschillende minimale marges waarop een variantie als voldoende wordt gezien. Peterson (2000) stelt dat 50% voldoende is, terwijl andere studie 60% stelt als minimale marge (Hair et al., 2014). Doordat de verklaarde variantie dichtbij de 50% marge ligt (Peterson, 2000), kan gezegd worden dat negatief opvoedgedrag meet wat het

beoogd te onderzoeken, namelijk drie domeinen waaruit negatief opvoedgedrag is opgebouwd; mate van consistentie, mate van positieve reacties en mate van controle.

Tabel 1.

Promax Rotated Factor structuur van de items voor negatief opvoedgedrag van moeders.

Item	Ladingen				
	Factor 1 ^a	Factor 2 ^b	Factor 3 ^c	Factor 4 ^d	Factor 5 ^e
PDI01: Lang reageren op overtreding					.917
PDI02: Geen energie om te reageren					.736
PDI03: Overhalen tot lichtere straf			.832		
PDI04: Overtuigen van gedachte te veranderen			.847		
PDI05: Geen moeite met volhouden regels				.843	
PDI06: Besloten eraan te houden				.622	
PDI07: Dreigen met straf				.799	
PDI08: Doorzetten met straf				.536	
APQ01: Merken goed bezig	.745				
APQ02: Beloont bij goed gedrag	.442				
APQ03: Compliment als goed	.812				
APQ04: Prijst als goed	.953				
APQ05: Knuffel/zoen als goed	.701				
APQ06: Zeggen fijn bij meehelpen	.805				
VTH01: Vrienden		.431			
VTH02: Geld uitgeven		.443			
VTH03: Na schooltijd		.787			
VTH04: Waar uitgaan		.891			
VTH05: Vrije tijd		.840			
VTH06: Cijfers school		.548			
Percentage van variantie:	23.24%	20.31%	12.23%	7.62%	6.51%

Note. ^a = "positieve reacties", ^b = "controle", ^c = "straf achteraf wijzigen" ^d = "straffen" ^e = "inspanning voor straffen"

Tabel 2.

Promax Rotated Factor structuur van de items voor negatief opvoedgedrag van moeders voor drie factoren.

Item	Ladingen		
	Factor 1 ^a	Factor 2 ^b	Factor 3 ^c
PDI01: Lang reageren op overtreding		.429	
PDI02: Geen energie om te reageren		.721	
PDI03: Overhalen tot lichtere straf		.935	
PDI04: Overtuigen van gedachte te veranderen		.809	
PDI05: Geen moeite met volhouden regels			-.340
PDI06: Besloten eraan te houden		.340	
PDI07: Dreigen met straf		.400	
PDI08: Doorzetten met straf		.560	
APQ01: Merken goed bezig	.778		
APQ02: Beloont bij goed gedrag	.447		
APQ03: Compliment als goed	.834		
APQ04: Prijst als goed	.777		
APQ05: Knuffel/zoen als goed	.644		
APQ06: Zeggen fijn bij meehelpen	.767		
VTH01: Vrienden			.505
VTH02: Geld uitgeven			.621
VTH03: Na schooltijd			.945
VTH04: Waar uitgaan			.689
VTH05: Vrije tijd			.766
VTH06: Cijfers school			.332
Percentage van variantie:	20.9%	18.1%	10.2%

Note. ^a = "positieve reacties", ^b = "consistentie", ^c = "controle"

Tabel 3.

Promax Rotated Factor structuur van de items voor negatief opvoedgedrag van moeders voor één factor.

Item	Ladingen
	Factor 1 ^a
PDI01: Lang reageren op overtreding	
PDI02: Geen energie om te reageren	.425
PDI03: Overhalen tot lichtere straf	.416
PDI04: Overtuigen van gedachte te veranderen	.308
PDI05: Geen moeite met volhouden regels	.335
PDI06: Besloten eraan te houden	.504
PDI07: Dreigen met straf	.548
PDI08: Doorzetten met straf	.636
APQ01: Merken goed bezig	.753
APQ02: Beloont bij goed gedrag	.605
APQ03: Compliment als goed	.728
APQ04: Prijst als goed	.525
APQ05: Knuffel/zoen als goed	.369
APQ06: Zeggen fijn bij meehelpen	.666
VTH01: Vrienden	
VTH02: Geld uitgeven	
VTH03: Na schooltijd	
VTH04: Waar uitgaan	
VTH05: Vrije tijd	
VTH06: Cijfers school	
Percentage van variantie:	19.9%

Note. ^a = "Negatief opvoedgedrag"